

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliorvm Omnivm Generalivm Et Provincialivm Collectio Regia

Ab anno MCCCCXXXVIII. ad annum MCCCCXL.

Parisiis, 1644

Decretvm Pro Armenis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15490

Item diffinimus, sanctam apostolicam sedem & Romanum pontificem in vniuersum orbem tenere primatum, & ipsum pontificem Romanum successorem esse beati Petri principis apostolorum, & verum Christi vicarium, totiusque ecclesie caput, & omnium Christianorum patrem ac doctorem existere, & ipsi in beato Petro pascendi, regendi & gubernandi vniuersalem ecclesiam a Domino nostro Iesu Christo plenam potestatem traditam esse, quemadmodum etiam in gestis œcumenicorum Conciliorum & in sacris Canonibus continetur.

Renouantes insuper ordinem traditum in Canonibus ceterorum venerabilium patriarcharum, vt patriarcha Constantinopolitanus secundus sit post sanctissimum Romanum pontificem, tertius vero Alexandrinus, quartus autem Antiochenus, & quintus Hierosolymitanus, saluis videlicet priuilegiis omnibus & iuribus eorum.

Datum Florentie in sessione publica synodali in ecclesia maiori solenniter celebrata, anno incarnationis dominice 1439. pridie Nonas Iulii, pontificatus nostri anno nono.

D E C R E T V M P R O A R M E N I S. Extat etiam
tomus precedenti pag.
539.

*Eugenius episcopus seruus seruorum Dei, ad perpetuam
rei memoriam.*

EXVLTATE Deo salutari nostro, iubilate Deo Iacob omnes qui vbiq̃ nomine censemini Christiano. Ecce enim iterum Dominus recordatus misericordie sue, alium dissidii lapidem, nongentis & amplius inueteratum annis, de ecclesia sua auferre dignatus est, & qui facit concordiam in sublimibus, & per quem in terra pax est hominibus bonæ voluntatis, optatissimam Armenorum vnionem sua ineffabili miseratione concessit. 2. Cor. 1. Benedictus Deus & Pater Domini nostri Iesu Christi, pater misericordiarum & Deus totius consolationis, qui consolatur nos in omni tribulatione nostra. Intuens namque piissimus Dominus suam ecclesiam, modo ab his qui foris sunt, modo ab his qui intra, non paruis agitari turbinibus, vt inter ipsas respirare angustias, & ad resistendum fortior affurgere valeat, multis eam modis quotidie consolari & roborare dignatur.

Nam & pridem magnam illam Græcorum vnionem, multas longe lateque continentem nationes & linguas; hodie vero hanc ipsam Armenici populi, qui per septentrionem & orientem in magna copia diffusus est, in eodem fidei & caritatis vinculo cum sede apostolica stabiluit. Hæc profecto tam magna & mira sunt diuinæ pietatis beneficia, vt non solum pro vtroque, sed ne quidem pro altero fati dignas suæ maiestati referre gratias possit intellectus humanus. Quis non vehementer admiretur, vno eodemque tam breui tempore duo sic præclara & tot sæculis desiderata opera in hoc sacro Concilio fuisse tam feliciter consummata? Vere a Domino factum est istud, & est mirabile in oculis nostris. Quæ enim hominum prudentia vel industria, nisi gratia Dei & cœpisset & perfecisset, has tales & tantas res explere potuisset? Laudemus igitur, & toto corde benedicamus Domino, qui fecit mirabilia magna solus; ipsique psallamus spiritu, psallamus & mente, ore & opere, quantum finit humana fragilitas, pro tantis muneribus gratias agamus, orantes & obsecrantes, vt quemadmodum ipsi Græci atque Armeni vnum cum ecclesia Romana effecti sunt, ita fiant & ceteræ nationes, præsertim Christi caractere insignitæ; & totus denique populus Christianus, omnibus odiis bellicisque extinctis, mutua inuicem pace ac fraterna caritate quiescat & gaudeat.

Ipsos autem Armenos magnis laudum præconiis dignos esse merito censemus. Vt primum enim a nobis ad Synodum accersiti sunt, tamquam ecclesiasticæ auidi vnitatis, spectabiles, deuotos & doctos oratores suos cum sufficienti mandato, de suscipiendo videlicet quidquid Spiritus sanctus hanc sanctam Synodum illustrauerit, ex remotissimis regionibus per multos labores marisque pericula ad nos & hoc sacrum Concilium destinarunt.

Nos vero tota mente, vt nostrum pastorale decebat officium, cupientes tam sanctum perficere opus, sæpe cum ipsis oratoribus de hac sancta vnione contulimus, & ne vel parua huic sanctæ rei dilatio fieret, deputauimus de omni ^a statu huius sacri Concilii viros iuris diuini & humani doctissimos, qui cum omni cura, studioque & diligentia rem ipsam cum ipsis pertractarunt oratoribus,
ab

^a Quid sit status, vide supra part. 1. collat. 21. num. 9. vltra medium.

ab eis accurate inquirentes eorum fidem, tam circa diuinæ vnitatem essentia, & diuinarum personarum Trinitatem, quam Domini nostri Iesu Christi humanitatem, & septem ecclesiæ sacramenta, & alia ad fidem orthodoxam & ritus vniuersalis ecclesiæ pertinentia.

Multis itaque adhibitis disputationibus, colloctionibus & tractatibus, post non mediocrem testimoniorum inspectionem, quæ ex sanctis ecclesiæ patribus & doctoribus deducta sunt, & earum, de quibus agebatur, rerum discussionem; tandem expedire iudicauimus, ne vlla in futurum de fidei veritate apud ipsos Armenos hæsitatio esse valeat, atque idem per omnia sapiant cum sede apostolica, vniouque ipsa stabilis ac perpetua sine vlllo scrupulo perseueret, vt sub quodam breui compendio orthodoxæ fidei veritatem, quam super præmissis Romana profitetur ecclesia, per hoc decretum, sacro hoc approbante Florentino Concilio, ipsis oratoribus ad hoc etiam consentientibus traderemus.

In primis ergo damus eis sanctum symbolum a centum quinquaginta episcopis in œcumenico Constantinopolitano Concilio editum cum illa additione, Filioque, ipsi symbolo declarandæ veritatis gratia, & urgente necessitate licite & rationabiliter apposita, cuius tenor talis est: Credo in vnum Deum Patrem omnipotentem, factorem cæli & terræ, visibilium omnium & inuisibilium. Et in vnum Dominum Iesum Christum Filium Dei vnigenitum, & ex Patre natum ante omnia sæcula. Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero. Genitum non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines & propter nostram salutem descendit de cælis. Et incarnatus est de Spiritu sancto ex Maria virgine, & homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus & sepultus est. Et resurrexit tertia die secundum scripturas. Et ascendit in cælum, sedet ad dexteram Patris. Et iterum venturus est cum gloria iudicare viuos & mortuos, cuius regni non erit finis. Et in Spiritum sanctum Dominum & viuificantem, qui ex Patre Filioque procedit, qui cum Patre & Filio simul adoratur & conglorificatur, qui locutus est per prophetas. Et vnam sanctam catholicam & apostolicam ecclesiam.

Confiteor vnum baptisma in remissionem peccatorum. Et expecto resurrectionem mortuorum. Et vitam venturi saeculi. Amen. Hoc autem sanctum symbolum, sicut apud Latinos mos est, ita decernimus per omnes Armenorum ecclesias intra Missarum solennia singulis saltem diebus Dominicis & maioribus festiuitatibus decantari, vel legi.

Secundo tradimus eis definitionem quarti vniuersalis Concilii Calchedonensis, in quinto postea & sexto vniuersalibus Conciliis renouatam, de duabus naturis in vna Christi persona, cuius tenor est talis: Sufficeret quidem sapiens hoc & salutare diuinæ gratiæ symbolum ad plenam cognitionem & confirmationem pietatis: de Patre enim & Filio & Spiritu sancto perfectionem docet, & Domini humanationem fideliter accipientibus repræsentat. Sed quoniam hi qui conantur reprobare prædicationem veritatis, per proprias hæreses nouas voces genuerunt: & hi quidem præsumentes corrumpere mysterium dispensationis Domini, quæ propter nos facta est. Alii vero introducentes confusionem permixtionemque, & stulte confingentes, vnam esse naturam carnis & deitatis, & portentose dicentes passibilem Vnigeniti diuinam naturam: ob hoc volens claudere illis omnem machinationem contra veritatem, præsens nostra sancta & magna atque vniuersalis Synodus prædicationem hanc docens ab initio immobilem, decreuit ante omnia fidem trecentorum decem & octo sanctorum patrum manere irrecusabilem; & posteriore tempore propter illos quidem qui pugnant aduersus Spiritum sanctum, corroborat doctrinam de substantia Spiritus traditam a patribus centum quinquaginta apud Constantinopolim congregatis, quam illi omnibus notam fecerunt, non quasi inferentes, quod aliquid minus esset in præcedentibus, sed eorum intellectum de Spiritu sancto scripturarum testimoniis declarantes aduersus eos qui dominationem eius respuere tentauerunt: propter illos autem qui moliuntur corrumpere dispensationis mysterium, & impudenter delirant, dicentes, purum hominem esse illum qui ex sancta Maria virgine natus est; suscepit epistolas synodicas beati Cyrilli quondam præfulis ecclesiæ Alexandrinæ ad Nestorium & ad orientales, congruas existentes ad conuincendas

Nestorii vesanias, & ad interpretationem eorum qui salutaris symboli mentem pio zelo nosse desiderant; quibus etiam consequentissime epistolam coaptavit magnæ & senioris vrbs Romæ præfulis beatissimi ac sanctissimi Leonis papæ, quæ scripta est ad sanctæ memoriæ archiepiscopum Flavianum, ad perimendam Eutychis malam intelligentiam, vtpote congruentē illius magni Petri confessioni, & existentem nobis communem quamdam columnam aduersus praua dogmata, & ad confirmationem rectorum dogmatum. His namq; qui in duos filios dispensationis diuinæ mysterium discerpere nituntur, obsistit; & illos qui passibilem deitatem Vnigeniti ausi sunt dicere, a sacro cœtu expellit; & his qui in duabus naturis Christi temperamentum aut confusionem exquirunt, resistit; & eos qui dicunt serui formam quam ex nobis assumpsit, caelestem esse, aut alterius alicuius substantiæ, vt dementes abigit; & qui duas quidem ante vnitionem naturas Domini fabulantur, vnam vero post vnitionem confingunt, anathematizat. Sequentes igitur sanctos patres, vnum eundemque confiteri Filium Dominum nostrum Iesum Christum consonanter omnes docemus, eundem perfectum in deitate, eundem perfectum in humanitate, Deum vere & hominem vere, eundem ex anima rationali & corpore, consubstantialem Patri secundum deitatem, & consubstantialem nobis eundem secundum humanitatem, per omnia nobis similem absque peccato; ante sæcula quidem de Patre genitum secundum deitatem, in nouissimis autem diebus eundem propter nos & propter nostram salutem ex Maria virgine Dei genitrice secundum humanitatem, vnum eundemque Christum verum Filium Dominum vnigenitum in duabus naturis inconfuse, immutabiliter, indiuisse, inseparabiliter agnoscendum, nusquam sublata differentia naturarum propter vnitionem, magisque salua proprietate vtriusque naturæ, & in vnam personam atque subsistentiam concurrente, non in duas personas partitum siue diuisum, sed vnum & eundem Filium vnigenitum Deum verum, Dominum Iesum Christum, sicut ante prophetæ de eo, & ipse nos Iesus Christus erudiuit, & sanctorum patrum nobis tradidit symbolum.

Tertio diffinitionem de duabus voluntatibus duabus

que Christi operationibus in prædicto sexto Concilio promulgatam, cuius tenor talis est: Sufficeret quidem: & reliqua, quæ in ipsa diffinitione Concilii Calchedonenfis superius enarrata sequuntur vsque ad finem, post quæ sequitur in hunc modum: Et duas naturales voluntates in eo, & duas naturales operationes, indiuisæ, inconuertibiliter, inseparabiliter, inconfuse secundum sanctorum patrum doctrinam adæque prædicamus; & duas naturales voluntates non contrarias (iuxta quod impii asseruerunt hæretici) sed sequentem humanam eius voluntatem, & non resistentem, vel reluctantem, sed potius & subiectam diuinæ eius atque omnipotenti voluntati. Oportebat enim carnis voluntatem moueri, subiici vero voluntati diuinæ, iuxta sapientissimum Athanasium. Sicut enim eius caro Dei Verbi dicitur & est, ita & naturalis carnis eius voluntas propria Dei Verbi dicitur & est, sicut ipse ait: *Quia descendi de caelo, non ut faciam voluntatem meam, sed eius qui misit me, Patris*: suam propriam dicens voluntatem, quæ erat carnis eius: nam & caro propria ipsius facta est. Quemadmodum enim sanctissima & immaculata animata eius caro deificata est, & non est perempta, sed in proprio sui statu & ratione permansit: ita & humana eius voluntas deificata est, & non est perempta; saluata est autem magis secundum deiloquum Gregorium dicentem: Nam velle illius qui in Salvatore intelligitur, non est contrarium Deo, deificatum est totum: duas enim naturales operationes indiuisæ, inconuertibiliter, inconfuse, inseparabiliter in eodem Domino Iesu Christo vero Deo nostro glorificamus, hoc est diuinam operationem & humanam operationem, secundum diuinum prædicatorem Leonem apertissime asserentem: Agit enim vtraque forma cum alterius communiōe quod proprium est, Verbo scilicet operante quod Verbi est, & carne exequente quod carnis: nec enim in quoquam vnā dabimus naturalem operationem Dei & creaturæ, vt neque quod creatum est, in diuinam ducamus essentiam, neque quod eximium est diuinæ naturæ ad competentem creaturis locum deiiciamus: vnus enim & eiusdem tam miracula, quamq; passiones cognoscimus secundum aliud & aliud earum, ex quibus est, naturarum, & in quibus habet esse, sicut admirabi-

lis inquit Cyrillus. Vndique igitur inconfusum atque indiuisum conseruantes vnum sanctæ Trinitatis, breui voce cuncta proferimus, & post incarnationem Dominum nostrum Iesum Christum verum Deum esse credentes, asserimus duas eius esse naturas, in vna eius radiantes subsistentia, in qua tam miracula quamque passiones per omnem sui dispensatiuam conuersationem, non per phantasia, sed veraciter demonstrauit ob naturalem differentiam in eadem vna subsistentia cognoscendam, dum vtraque natura cum alterius communione indiuisæ & inconfuse propria vellet atque operaretur: iuxta quam rationem, & duas naturales voluntates & operationes confitemur, ad salutem humani generis conuenienter in eo concurrentes.

Quarto, quoniam hætenus ipsi Armeni præter has tres, Nicænam, Constantinopolitanam & Ephesinam primam Synodos, nullas alias vniuersales postea celebratas, nec ipsum beatissimum huius sanctæ sedis antistitem Leonem, cuius auctoritate ipsa Calchedonensis Synodus extitit congregata, susceperunt, asserentes eisdem fuisse suggestum, tam Synodum ipsam Calchedonensem quam memoratum Leonem, secundum damnatam Nestorii hæresim diffinitionem fecisse, instruximus eos, & declarauimus, huiusmodi falsam fuisse suggestionem, ipsamque Synodum Calchedonensem & beatissimum Leonem sancte & recte veritatem de duabus in vna persona Christi naturis superius descriptam diffiniuisse contra impia Nestorii & Eutyichis dogmata: iniunximusque vt ipsum beatissimum Leonem, qui vere fidei columna fuit, & omni sanctitate & doctrina refertus, tamquam sanctum & in catalogo sanctorum merito descriptum de cetero reputent & venerentur; atque non solum dictas tres Synodos, sed omnes alias vniuersales auctoritate Romani pontificis legitime celebratas, sicut & ceteri fideles, reuerenter suscipiant.

Quinto, ecclesiasticorum * sacramentorum veritatem pro ipsorum Armenorum tam præsentium quam futurorum faciliiori doctrina, sub hac breuissima redigimus formula. Nouæ legis septem sunt sacramenta, videlicet baptismus, confirmatio, eucharistia, pœnitentia, extrema

* Hæc doctrina de sacramentis fere ad verbum est desumpta ex s. opusculi angel. doct. de articulis & sacramentis ecclesie.

vnctio, ordo & matrimonium, quæ multum a sacramentis differunt antiquæ legis. Illa enim non causabant gratiam, sed eam solum per passionem Christi dandam esse figurabant: hæc vero nostra & continent gratiam, & ipsam digne suscipientibus conferunt. Horum quinque prima ad spirituales vnus cuiusque hominis in seipso perfectionem, duo vltima ad totius ecclesiæ regimen multiplicationemque ordinata sunt. Per baptismum enim spiritualiter renascimur: per confirmationem augetur in gratia, & roboramur in fide: renati autem & roborati, nutri- mur diuina eucharistiæ alimonia. Quod si per peccatum aegritudinem incurrimus animæ, per pœnitentiam spiri- tualiter sanamur: spiritualiter etiam & corporaliter, pro- ut animæ expedit, per extremam vnctionem: per ordinem vero ecclesia gubernatur & multiplicatur spiritualiter, per matrimonium corporaliter augetur. Hæc omnia sa- cramenta tribus perficiuntur, videlicet rebus tamquam materia, verbis tamquam forma, & persona ministri con- ferentis sacramentum cum intentione faciendi quod facit ecclesia: quorum si aliquid desit, non perficitur sacramen- tum. Inter hæc sacramenta tria sunt, baptismus, confir- matio & ordo, quæ characterem, id est spirituale quod- dam signum a ceteris distinctiuum imprimunt in anima indelebile: vnde in eadem persona non reiterantur: reli- qua vero quatuor characterem non imprimunt, & reite- rationem admittunt.

Primum omnium sacramentorum locum tenet san- ctum baptisma, quod vitæ spiritualis ianua est: per ipsum enim membra Christi ac de corpore efficimur ecclesiæ; & cum per primum hominem mors introierit in vniuer- sos, nisi ex aqua & spiritu renascamur, non possumus (vt inquit veritas) in regnum cælorum introire. Materia hu- ius sacramenti est aqua vera & naturalis; nec refert frigi- da sit, an calida. Forma autem est: Ego te baptizo in nomi- ne Patris & Filii & Spiritus sancti. Non tamen negamus quin & per illa verba, Baptizetur talis seruus Christi in no- mine Patris & Filii & Spiritus sancti: vel, Baptizatur mani- bus meis talis, in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti, verum perficiatur baptisma; quoniam cum principalis causa ex qua baptismus virtutem habet, sit sancta Trini-

tas, instrumentalis autem sit minister, qui tradit exterius sacramentum, si exprimitur actus qui per ipsum exercetur ministrum, cum sanctæ Trinitatis inuocatione, perficitur sacramentum. Minister huius sacramenti est sacerdos, cui ex officio competit baptizare. In casu autem necessitatis non solum sacerdos vel diaconus, sed etiam laicus, vel mulier, imo paganus & hæreticus baptizare potest, dummodo formam seruet ecclesiæ, & facere intendat quod facit ecclesiæ. Huius sacramenti effectus est remissio omnis culpæ originalis & actualis, omnis quoque poenæ quæ pro ipsa culpa debetur: propterea baptizatis nulla pro peccatis præteritis iniungenda est satisfactio, sed morientes antequam culpam aliquam committant, statim ad regnum cælorum & Dei visionem perueniunt.

Secundum sacramentum est confirmatio, cuius materia est chrisma confectum ex oleo, quod nitorem significat conscientiæ; & balsamo, quod odorem significat bonæ famæ, per episcopum benedicto. forma est autem: Signo te signo crucis, & confirmo te chrismate salutis in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti. Ordinarius minister est episcopus, & cum ceteras vnctiones simplex sacerdos valeat exhibere, hanc nonnisi episcopus debet conferre, quia de solis apostolis legitur, quorum vicem tenent episcopi, quod per manus impositionem Spiritum sanctum dabant, quemadmodum Actuum apostolorum lectio manifestat: *Cum enim audissent, inquit, apostoli qui erant Hierosolymis, quia recepisset Samaria verbum Dei, miserunt ad eos Petrum & Ioannem: qui cum venissent, orauerunt pro eis, vt acciperent Spiritum sanctum: nondum enim in quemquam illorum venerat, sed baptizati tantum erant in nomine Domini nostri Iesu. Tunc imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum sanctum.* Loco autem illius manus impositionis datur in ecclesia confirmatio: legitur tamen aliquando per apostolicæ sedis dispensationem ex rationabili & vrgenti admodum causa, simplicem sacerdotem chrismate per episcopum confecto hoc administrasse confirmationis sacramentum. Effectus autem huiusmodi sacramenti est, quia in eo datur Spiritus sanctus ad robur, sicut datus est apostolis die Pentecostes, vt videlicet Christianus audacter Christi confiteatur nomen. Ideoque in fron-

Act. 8.

1. Cor. 1.

te, vbi verecundiæ sedes est, confirmandus inungitur, ne Christi nomen confiteri erubescat, & præcipue crucem eius, quæ Iudæis est scandalum, gentibus autem stultitia secundum Apostolum: propter quod signo crucis signatur.

Apo. 17.

Tertium est eucharistiæ sacramentum, cuius materia est panis triticeus & vinum de vite: cui ante consecrationem aqua modicissima admisceri debet. Aqua autem ideo admiscetur, quoniam iuxta testimonia sanctorum patrum ac doctorum ecclesiæ pridem in disputatione exhibita, creditur, ipsum Dominum in vino aqua permixto hoc instituisse sacramentum. Deinde, quia hoc conuenit dominicæ passionis repræsentationi. Inquit enim Alexander papa V. a beato Petro: In sacramentorum oblationibus, quæ intra Missarum solennia Domino offeruntur, panis tantum & vinum aqua permixtum in sacrificium offeruntur. Non enim debet in calice Domini aut vinum solum, aut aqua sola offerri, sed vtrumque permixtum, quia vtrumque, id est sanguis & aqua ex latere Christi profuixisse legitur: tum etiam quia conuenit ad significandum huius sacramenti effectum, qui est vnio populi Christiani ad Christum: aqua enim populum significat, secundum illud Apocalypsis: *Aquæ multæ populi multi*. Et Iulius papa II. post beatum Siluestrum ait: Calix dominicus, iuxta Canonum præceptum, vino & aqua permixtus debet offerri, quia videmus in aqua populum intelligi, in vino vero ostendi sanguinem Christi. Ergo cum in calice vinum & aqua miscentur, Christo populus adunatur, & fidelium plebs ei in quem credit, copulatur & iungitur. Cum ergo tam sancta Romana ecclesiæ a beatissimis apostolis Petro & Paulo edocta, quam reliquæ omnes Latinorum Græcorumque ecclesiæ, in quibus omnis sanctitatis & doctrinæ lumina claruerunt, ab initio nascentis ecclesiæ sic seruauerint, & modo seruent, inconueniens admodum videtur, vt alia quæuis regio ab hac vniuersali & rationabili discrepet obseruantia. Decernimus igitur, vt etiam ipsi Armeni se cum vniuerso orbe Christiano conforment, eorumque sacerdotes in calicis oblatione paululum aquæ, prout dictum est, vino admisceant. Forma huius sacramenti sunt verba Saluatoris, quibus hoc confecit sacramentum. Sacerdos enim in persona Christi lo-
quens

quens hoc conficit sacramentum. Nam ipsorum verborum virtute substantia panis in corpus Christi, & substantia vini in sanguinem conuertuntur; ita tamen quod totus Christus continetur sub specie panis, & totus sub specie vini: sub qualibet quoque parte hostiæ consecratæ & vini consecrati, separatione facta, totus est Christus. Huius sacramenti effectus, quem in anima operatur digne fumentis, est adunatio hominis ad Christum: & quia per gratiam homo Christo incorporatur, & membris eius vnitur, consequens est, quod per hoc sacramentum in fumentibus digne gratia augeatur; omnemque effectum, quem materialis cibus & potus quoad vitam agunt corporalem, sustentando, augendo, reparando & delectando, sacramentum hoc quoad vitam operatur spiritualem; in quo, vt inquit Vrbanus papa, gratam Saluatoris nostri recensemus memoriam, a malo retrahimur, confortamur in bono, & ad virtutum & gratiarum proficimus incrementum.

Quartum sacramentum est pœnitentia, cuius quasi materia sunt actus pœnitentis, qui in tres distinguuntur partes, quarum prima est cordis contritio, ad quam pertinet, vt doleat de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cetero. Secunda est oris confessio, ad quam pertinet, vt peccator omnia peccata, quorum memoriam habet, suo sacerdoti confiteatur integraliter. Tertia est satisfactio pro peccatis secundum arbitrium sacerdotis, quæ quidem præcipue fit per orationem, ieiunium & eleemosynam. Forma huius sacramenti sunt verba absolutionis, quæ sacerdos profert cum dicit: Ego te absoluo, &c. Minister huius sacramenti est sacerdos habens auctoritatem absoluendi, vel ordinariam, vel ex commissione superioris. Effectus huius sacramenti est absolutio a peccatis.

Quintum sacramentum est extrema vnctio, cuius materia est oleum oliuæ per episcopum benedictum. Hoc sacramentum, nisi infirmo, de cuius morte timetur, dari non debet; qui in his locis vngendus est. In oculis propter visum, in auribus propter auditum, in naribus propter odoratum, in ore propter gustum vel locutionem, in manibus propter tactum, in pedibus propter gressum, in

Concil. Tom. 33.

Dddd

renibus propter delectationem ibidem vigentem. Forma huius sacramenti est hæc: Per istam vnctionem & suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Dominus quidquid per visum deliquisti. & similiter in aliis membris. Minister huius sacramenti est sacerdos. Effectus vero est mentis sanatio, &, in quantum animæ^a expedit, ipsius etiam corporis. De hoc sacramento inquit beatus Iacobus apostolus cap. 5. *Infirmatur quis in vobis? inducat presbyteros ecclesie, & orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei saluabit infirmum, & alleuiabit eum Dominus: & si in peccatis sit, dimittentur ei.*

^a Hinc corrigendæ aliæ editiones, quæ loco animæ, habent autem. Quod apparet etiam superfluum post illam coniunctionem, & immediate antecedentem, sed & hic paulo supra sic dicitur: Spiritualliter autem & corporaliter, prout animæ expedit, per extremam vnctionem.

Sextum sacramentum est ordinis, cuius materia est illud per cuius traditionem confertur ordo, sicut presbyteratus traditur per calicis cum vino, & patenæ cum pane porrectionem: diaconatus vero per libri euangeliorum dationem: subdiaconatus vero per calicis vacui cum patena vacua superimposita traditionem: & similiter de aliis per rerum ad ministeria sua pertinentium assignationem. Forma sacerdotii est talis: Accipe potestatem offerendi sacrificium in ecclesia pro viuis & mortuis, in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti: & sic de aliorum ordinum formis, prout in pontificali Romano late continetur. Ordinarius minister huius sacramenti est episcopus: effectus est augmentum gratiæ, vt quis sit idoneus Christi minister.

Ephes. 5.
^b Hoc aduerbium, regulariter, non in eo sensu accipiendum est, vt causa efficiens matrimonii regulariter sit consensus, quasi possit esse aliquando matrimonium sine consensu, sed in eo sensu accipiendum, quod regulariter sit consensus per verba expressus, ita vt aduerbium regulariter cadat super verba, non super consensum, & sit sensus, causam efficientem matrimonii esse posse aliquando consensum non per verba, sed per signa expressum. Sic Sane de matrim. lib. 2. disput. 11. & Pont. lib. 4. cap. 1. & 7.

Septimum sacramentum est matrimonii, quod est signum coniunctionis Christi & ecclesie, secundum Apostolum dicentem: *Sacramentum hoc magnum est; ego autem dico in Christo & in ecclesia.* Causa efficiens matrimonii^b regulariter est mutuus consensus per verba de præsentibus expressus. Assignatur autem triplex bonum matrimonii. Primum est proles suscipienda & educanda ad cultum Dei. Secundum est fides, quam vnus coniugum alteri seruire debet. Tertium est indiuisibilitas matrimonii, propter hoc quod significat indiuisibilem coniunctionem Christi & ecclesie. Quamuis autem ex causa fornicationis liceat tori separationem facere, non tamen aliud matrimonium contrahere fas est, cum matrimonii vinculum legitime contracti perpetuum sit.

Sexto, compendiosam illam fidei regulam per beatissi-

mum Athanasium editam ipsis præbemus oratoribus, cuius tenor talis est: Quicumque vult saluus esse, ante omnia opus est vt teneat catholicam fidem, quam nisi quisque integram inuiolatamque seruauerit, absque dubio in æternum peribit. Fides autem catholica hæc est, vt vnum Deum in Trinitate & Trinitatem in vnitatem veneremur, neque confundentes personas, neque substantiam separantes. Alia est enim persona Patris, alia Filii, alia Spiritus sancti: sed Patris & Filii & Spiritus sancti vna est diuinitas, æqualis gloria, coæterna maiestas. Qualis Pater, talis Filius, talis Spiritus sanctus. Increatus Pater, increatus Filius, increatus Spiritus sanctus. Imensus Pater, immensus Filius, immensus Spiritus sanctus. Æternus Pater, æternus Filius, æternus Spiritus sanctus; & tamen non tres æterni, sed vnus æternus: sicut non tres increati, nec tres immensi, sed vnus increatus & vnus immensus. Similiter omnipotens Pater, omnipotens Filius, omnipotens Spiritus sanctus: & tamen non tres omnipotentes, sed vnus omnipotens. Ita Deus Pater, Deus Filius, Deus Spiritus sanctus: & tamen non tres dii, sed vnus est Deus. Ita Dominus Pater, Dominus Filius, Dominus Spiritus sanctus; & tamen non tres Domini, sed vnus est Dominus: quia sicut sigillatim vnamquamque personam Deum ac Dominum confiteri Christiana veritate compellimur, ita tres Deos aut Dominos dicere catholica religione prohibemur. Pater a nullo est factus, nec creatus, nec genitus. Filius a Patre solo est, non factus, nec creatus, sed genitus. Spiritus sanctus a Patre & Filio non factus, nec creatus, nec genitus, sed procedens. Vnus ergo Pater, non tres Patres: vnus Filius, non tres Filii: vnus Spiritus sanctus, non tres Spiritus sancti. Et in hac Trinitate nihil prius aut posterius, nihil maius aut minus, sed totæ tres personæ coæternæ sibi sunt & coæquales: ita vt per omnia, sicut iam supra dictum est, & vnitatem in Trinitate, & Trinitas in vnitatem veneranda sit. Qui vult ergo saluus esse, ita de Trinitate sentiat. Sed necessarium est ad æternam salutem, vt incarnationem quoque Domini nostri Iesu Christi fideliter credat. Est ergo fides recta, vt credamus & confiteamur, quia Dominus noster Iesus Christus Dei Filius, Deus & homo est: Deus est ex substantia Patris ante sæcula

genitus, & homo est ex substantia matris in sæculo natus. Perfectus Deus, perfectus homo, ex anima rationali & humana carne subsistens. Æqualis Patri secundum diuinitatem, minor Patre secundum humanitatem: qui licet Deus sit & homo, non duo tamen, sed vnus est Christus. Vnus autem non conuersione diuinitatis in carnem, sed assumptione humanitatis in Deum. Vnus omnino, non confusione substantiæ, sed vnitæ personæ. Nam sicut anima rationalis & caro vnus est homo, ita Deus & homo vnus est Christus, qui passus est pro salute nostra, descendit ad inferos, tertia die resurrexit a mortuis. Ascendit ad cælos, sedet ad dexteram Dei Patris omnipotentis, inde venturus est iudicare viuos & mortuos. Ad cuius aduentum omnes homines resurgere habent cum corporibus suis, & reddituri sunt de factis propriis rationem. Et qui bona egerunt, ibunt in vitam æternam; qui vero mala, in ignem æternum. Hæc est fides catholica, quam nisi quisque fideliter firmiterque crediderit, saluus esse non poterit.

Septimo, decretum vnionis cum Græcis consummatæ, pridem in hoc sacro œcumenico Concilio Florentino promulgatum, cuius tenor talis est, prout supra scriptum est.

Octauo, cum inter alia sit etiam cum ipsis Armenis disputatum, quibus diebus festiuitates annuntiationis beatæ Mariæ virginis, natiuitatis beati Ioannis Baptistæ, & consequenter natiuitatis & circumcisionis Domini nostri Iesu Christi, ac præsentationis eiusdem in templo, seu purificationis beatæ virginis Mariæ, celebrari debeant, factisque dilucide veritas patefacta fuerit tam sanctorum patrum testimoniis, quam consuetudine Romanæ ecclesiæ & omnium aliarum, vniuersaliter apud Latinos & Græcos. Ne igitur in tantis celebritatibus dispar sit Christianorum ritus, vnde perturbandæ caritatis occasio possit oriri, decernimus tamquam veritati & rationi consentaneum, vt iuxta totius reliqui orbis obseruantiam ipsi etiam Armeni festum annuntiationis beatæ Mariæ die 25. mensis Martii, natiuitatis beati Ioannis Baptistæ 24. Iunii, natiuitatis vero secundum carnem Saluatoris nostri 25. Decembris, circumcisionis eiusdem 1. Ianuarii, epiphaniæ 6.

eiusdem Ianuarii, præsentationis Domini in templo, seu purificationis Dei genitricis 2. Februarii, debeant solenniter celebrare.

His omnibus explicatis, prædicti Armenorum oratores, nomine suo & sui patriarchæ ac omnium Armenorum, hoc saluberrimum synodale decretum cum omnibus suis capitulis, declarationibus, diffinitionibus, traditionibus, præceptis & statutis, omnemque doctrinam in ipso descriptam, nec non quidquid tenet & docet sancta sedes apostolica & Romana ecclesia, cum omni deuotione & obedientia acceptant, suscipiunt & amplectuntur. Illos quoque doctores & sanctos patres, quos ecclesia Romana approbat, ipsi reuerenter suscipiunt. Quasculumque vero personas, & quidquid ipsa Romana ecclesia reprobatur & damnatur, ipsi pro reprobatis & damnatis habent, profitentes tamquam veri obedientiæ filii, nomine quo supra, ipsius sedis apostolicæ ordinationibus & iussionibus fideliter obtemperare.

Lectio autem solenniter in nostra & huius sanctæ Synodi præsentia memorato decreto, mox dilectus filius Narses Armenus nomine ipsorum oratorum in idiomate Armenico publice hæc quæ sequuntur legit: quæ in continenti dilectus filius Basilius ordinis Minorum, noster & ipsorum Armenorum communis interpret, publice sermone Latino in hunc modum exscripto legit.

Beatissime pater, & sanctissima Synode, totum hoc sanctum decretum, quod nunc Latine coram vestra publice lectum est præsentia, fuit nobis pridie de verbo ad verbum in nostro idiomate clare expositum & interpretatum, quod quidem optime nobis placuit & placet: ad maiorem autem nostræ mentis expressionem, eius effectum summatim repetimus.

In ipso continetur primo, qualiter populo nostro Armenorum traditis sanctum symbolum Constantinopolitanum, cum illa additione, Filioque, vt in ecclesiis nostris, diebus saltem Dominicis maioribusque festiuitatibus, intra Missarum solennia decantari, seu legi debeat.

Secundo diffinitionem Concilii quarti vniuersalis Chalcedonensis, de duabus naturis in vna Christi persona.

Tertio diffinitionem de duabus Christi voluntatibus,

Dddd iij

& operationibus in sexto vniuersali Concilio promulgatam.

Quarto declaratis, quod ipsa Calchedonenſis Synodus & beatiffimus Leo papa recte de duabus in vna perſona Chriſti naturis veritatem diffinierint contra impii Neſtorii & Eutyſchis dogmata, iubetisque vt ipſum beatiffimum Leonem tamquam ſanctum & fidei columnam veneremur, atque non ſolum has tres Synodos, Nicanam, Conſtantinopolitanam & Ephelinam primam, ſed & omnes alias vniuerſales auctoritate Romani pontificis legitime celebratas reuerenter ſuſcipiamus.

Quinto, breuem formulam ſeptem ſacramentorum eccleſiæ, videlicet baptiſmi, confirmationis, euchariftiæ, pœnitentiæ, extremæ vnctiõnis, ordinis & matrimonii; declarando quæ ſit cuiuſlibet ſacramenti materia, forma & miniſter: quodque in ſacrificio altaris dum calix offertur, vino paululum aquæ admifceri debet.

Sexto, quamdam compendioſam beatiffimi Athanaſii fidei regulam, quæ incipit: Quicumque vult ſaluus eſſe, &c.

Septimo, decretum vnionis concluſæ cum Græcis in hoc ſacro Concilio pridem promulgatum, continens, qualiter Spiritus ſanctus ex Patre & Filio æternaliter procedit, & quod illa additio, Filioque, licite & rationabiliter ipſi ſymbolo Conſtantinopolitano fuit appoſita, quodque in pane triticeo azymo, vel fermentato, corpus Domini conficitur: quid etiam credendum ſit de pœnis purgatorii & inferni, ac vita beata, & de ſuffragiis quæ pro defunctis fiunt. Item de plenitudine poteſtatis ſedis apoſtolice tradita a Chriſto beato Petro & ſuis ſucceſſoribus, atque de ordine patriarchalium ſedium.

Octauo decernitis, vt de cetero Armeni has feſtiuitates infra ſcriptis diebus more vniuerſalis eccleſiæ celebrare debeant, videlicet annuntiationis beatæ Mariæ virginis 25. Martii, natiuitatis beati Ioannis Baptiſtæ 24. Iunii, natiuitatis Saluatoris noſtri ſecundum carnem 25. Decembris, circumciſionis eiufdem 1. Ianuarii, epiphaniæ 6. eiufdem Ianuarii; præſentationis Domini in templo, ſiue purificationis beatæ Mariæ 2. Februarii.

Nos igitur oratores, nomine noſtro noſtrique reuerendi patriarchæ, & omnium Armenorum, ſicut & veſtra

sanctitas in ipso decreto attestatur. Hoc saluberrimum synodale decretum cum omnibus suis capitulis, declarationibus, diffinitionibus, traditionibus, præceptis & statutis, omnemque doctrinam in ipso descriptam, nec non quidquid tenet & docet sancta sedes apostolica & Romana ecclesia, cum omni deuotione & obedientia acceptamus, suscipimus & amplectimur. Illos quoque doctores & sanctos patres, quos ecclesia Romana approbat, reuerenter suscipimus: quascumque personas, & quidquid ipsa Romana ecclesia reprobatur & damnatur, nos pro reprobatis & damnatis habemus; profitentes tamquam veri obedientiæ filii, nomine quo supra, ipsius sedis apostolicæ ordinationibus & iussionibus fideliter obtemperare.

Datum Florentiæ in publica sessione synodali solenniter in ecclesia maiori celebrata anno incarnationis dominicæ 1439. decimo Kalendas Decembris, pontificatus nostri anno nono.

Verum quia in suprascripto decreto Armenorum non est explicata forma verborum, quibus in consecratione corporis & sanguinis Domini sacrosancta Romana ecclesia, apostolorum doctrina & auctoritate firmata, semper uti consueuerat, illam præsentibus duximus inserendam. In consecratione corporis hac utitur forma verborum: *Hoc est enim corpus meum.* Sanguinis vero: *Hic est enim calix sanguinis mei, noui & æterni testamenti, mysterium fidei, qui pro vobis & pro multis effundetur in remissionem peccatorum.* Panis vero triticeus, in quo sacramentum conficitur, an eo die, an antea coctus sit, nihil omnino refert: dummodo enim panis substantia maneat, nullatenus dubitandum est, quin post præfata verba consecrationis corporis a sacerdote cum intentione conficiendi prolata, mox in verum Christi corpus transubstantietur.

Quoniam nonnullos asseritur quartas nuptias tamquam condemnatas respuere, ne peccatum, vbi non est, esse putetur, cum secundum Apostolum, mortuo viro mulier sit ab eius lege soluta, & nubendi cui vult in Domino habeat facultatem; nec distinguat, mortuo primo, vel secundo, vel tertio: declaramus non solum secundas, sed tertias & quartas, atque vteriores, si aliquod canonicum impedimentum non obstat, licite contrahi posse. Com-

mendatiores tamen dicimus, si ulterius a coniugio abstinentes in castitate permanferint: quia sicut viduitati virginitatem, ita nuptiis castam viduitatem laude ac merito præferendam esse censemus.

His omnibus explicatis, prædictus Andreas abbas nomine dicti patriarchæ ac proprio, & omnium Iacobinorum, hoc saluberrimum synodale decretum cum omnibus suis capitulis, declarationibus, diffinitionibus, traditionibus, præceptis & statutis, omnemque doctrinam in ipso descriptam, nec non quidquid tenet & docet sancta sedes apostolica & Romana ecclesia, cum omni deuotione & reuerentia suscipit & acceptat. Illos quoque doctores & sanctos patres, quos ecclesia Romana approbat, ipse reuerenter suscipit: quascumque vero personas, & quidquid Romana ecclesia reprobat & damnat, ipse pro reprobatis & damnatis habet, profitens tamquam verus obedientiæ filius, nomine quo supra, sedis apostolicæ ordinationibus & iussionibus fideliter semper obtemperare.

LECTO solenniter in præsentī Synodo hoc decreto Latino sermone, mox in Arabico, præfatus Andreas abbas ipsum Iacobinorum decretum publice ibidem perlegit, atque infra scripta verba in scriptis Arabice subiunxit, quæ in continenti Latine recitata sunt: Beatissime pater domine Eugeni, sanctæ Romanæ & vniuersalis ecclesiæ summe pontifex, vereque Christi vicarie ac beati Petri successor, & sanctissima vniuersalis Florentina Synode, totum hoc sanctum decretum cum insertis, etiam sanctis decretis vniōnis Græcorum & Armenorum, quod nunc in vestra præsentia publice lectum est, ego Andreas humilis abbas sancti Antonii, orator reuerendi patris domini Ioannis patriarchæ Iacobinorum, habens ipsius decreti per plures dies plenam notitiam & instructionem, cognosco confiteorque omnia in ipso decreto contenta diuinæ ac catholicæ veritati consona existere. Nomine igitur præfati domini patriarchæ, omniumque Iacobinorum ac meo, quemadmodum vestra sanctitas attestatur, præfatum saluberrimum synodale decretum cum dictis insertis decretis, omnibusque suis capitulis, declarationibus, diffinitionibus, traditionibus, præceptis & statutis,
omnem-

omnemque doctrinam in ipso descriptam, nec non quidquid tenet & docet sancta sedes apostolica & Romana ecclesia, cum omni deuotione & reuerentia suscipio & accepto. Illos quoque doctores & sanctos patres quos ecclesia Romana approbat, reuerenter suscipio. Quasumque vero personas, & quidquid ipsa Romana ecclesia reprobatur & damnatur, pro reprobatis & damnatis habeo, pollicens nomine quo supra, ipsum patriarcham, Iacobinosque & me ipsum, tamquam veræ obedientiæ filios, vestris ac sedis apostolicæ ordinationibus & iussionibus fideliter & semper obtemperaturos.

Datum Florentiæ in publica sessione synodali solenniter in ecclesia domus sanctæ Mariæ Nouellæ, apud quam nunc residemus, celebrata, anno incarnationis dominicæ 1441. pridie Nonas Februarii, pontificatus nostri anno vndecimo².

S V B S C R I P T I O N E S .

Ego Eugenius catholicæ ecclesiæ episcopus.

Adiutor meus & protector meus es tu Domine. Ne derelinquas me Deus meus.

Ego Antonius Ostiensis episcopus, cardinalis Bononiensis, me propria manu subscripsi.

Ego Branda episcopus Portuensis, nominatus cardinalis Placentinus.

Ego Nicolaus tituli sanctæ Crucis presbyter cardinalis manu propria me subscripsi.

Ego Dominicus tituli sanctorum Ioannis & Pauli presbyter cardinalis manu propria me subscripsi.

Ego Franciscus tituli sancti Clementis cardinalis & presbyter, sanctæ Romanæ ecclesiæ vicecancellarius.

Ego Angelottus tituli sancti Marci presbyter cardinalis manu propria me subscripsi.

Ego Ioannes tituli sanctorum Nerei & Achillei presbyter cardinalis me subscripsi.

Ego Nicolaus tituli sancti Marcelli presbyter cardinalis me subscripsi.

Ego G. tituli sanctæ Anastasiæ presbyter cardinalis subscripsi.

Ego B. tituli sanctorum duodecim apostolorum presbyter cardinalis subscripsi.

Ego Ioannes tituli sanctæ Prædix presbyter cardinalis manu propria subscripsi.

Ego G. tituli sancti Martini in montibus presbyter cardinalis subscripsi.

Concil. Tom. 33.

Eccc

* Hoc decretum pro Iacobinis cum inferione decretorum pro Grecis & Armenis, impressum est etiam Venetiis apud Lucam Antonium de Giunta anno Domini 1574.